

Risikfaktorer och *problemutfall*

närområdet

	Alkohol- och narkotikabruk	Ungdomsbrottslighet	Sexuellt riskbeteende	Ofullständig skolgång	Våld	Depression och ångest
Bristande anknytning till & bristfällig organisation i närområdet	●	●			●	
Hög omflyttning	●	●		●		●
Tillgång till tobak, alkohol och narkotika	●				●	
Tillgång till handeldvapen		●			●	
Lagar som tillåter, och normer som accepterar, bruk av tobak, alkohol, narkotika samt vapeninnehav och kriminalitet	●	●			●	
Fattigdom	●	●	●	●	●	

skolan

Tidigt skolmisslyckande	●	●	●	●	●	●
Bristande anknytning till skolan	●	●	●	●	●	

familjen

Historia av problembeteenden i familjen	●	●	●	●	●	●
Bristande föräldraförmåga	●	●	●	●	●	●
Konflikter inom familjen	●	●	●	●	●	●
Föräldrar med tillåtande attityder till barnens problembeteenden samt egna problembeteenden	●	●			●	

individ/kamrater

Tidigt och ihållande antisocialt beteende	●	●	●	●	●	●
Upproriskhet	●	●		●	●	
Medlem i kriminellt gäng	●	●			●	
Tidig debut av problembeteenden	●	●	●	●	●	
Kamrater med problembeteenden	●	●	●	●	●	
Tillåtande attityder till problembeteenden	●	●	●	●	●	
Individuella egenskaper och personlighetsdrag	●	●			●	●

Sambandet mellan riskfaktorer och problembeteenden.

Varje prick betyder att minst två vetenskapliga longitudinella studier bekräftar sambandet. Tabellen uppdateras kontinuerligt allt eftersom forskning påvisar nya samband mellan riskfaktorer och problembeteenden.

© University of Washington, Seattle.

Definitioner av riskfaktorer

De blå fälten är riskfaktorer som mäts i CTC-enkäten

Alkohol- och narkotikabruk
Ungdomsbrottlighet
Sexuellt riskbeteende
Ofullständig skolgång
Våld
Depression och ångest

riskfaktorer i närområdet

Bristande anknytning till & bristfällig organisation i närområdet

En högre frekvens av drogproblem, brottlighet, våld och narkotikahandel uppstår där människor har svag anknytning till samhället. Skadegörelsen är omfattande vid låg övervakning av allmänna platser. Sådana förhållanden begränsas inte till socialt utsatta bostadsområden – de kan också påträffas i mer välbärgade områden. Den mest betydelsefulla frågan som påverkar samhällsanknytningen är kanske om invånarna uppfattar att de kan göra en skillnad i sina samhällen. Om nyckelaktörer (i form av t.ex. näringsidkare, lärare, poliser, omsorgs- och socialtjänstpersonal) bor utanför samhället kommer invånarnas känsla av engagemang att bli lägre. Lägre valdeltagande och föräldrars engagemang i skolan avspeglar också attityder om deras anknytning till samhället. I desorganiserade bostadsområden blir det svårare för skolor, religiösa samfund och familjer att främja positiva sociala värderingar och normer.

(Catalano et al., 2011; Gottfredson, 2001; Herting & Guest, 1985; Law & Quick, 2013; Sampson, 1986; Sampson & Lauritsen, 1994; Winstanley et al., 2008; Wong, 2012)

Bristande anknytning till närområdet

När barnet inte gillar sitt bostadsområde, vill flytta därifrån och vid en eventuell flytt inte skulle sakna sitt gamla bostadsområde.

Bristfällig organisation i närområdet

När barnet inte känner sig tryggt, upplever att det finns kriminalitet, droghandel, slagsmål, klotter, slitna och dåligt skötta hus i sitt närområde.

Hög omflyttning

Även normala skolövergångar kan förutsäga ökning av problembeteenden. När barn flyttar från mellanstadiet till högstadiet, eller från högstadiet till gymnasiet, kan betydande ökning av narkotikaanvändning, avhopp från skolan och antisocialt beteende inträffa.

(Catalano & Hawkins, 1996; Hawkins, Catalano, & Miller, 1992)

Samhällen med hög frekvens av rörlighet tycks vara länkade till en ökad risk för problem med droger och brott.

Ju fler människor i ett samhälle som flyttar, desto större är risken för kriminellt beteende och drogrelaterade problem hos familjer i dessa samhällen.

(Boguess & Hipp, 2010; Catalano et al., 2011; Law & Quick, 2013; Sampson, 1986; Sampson & Lauritsen, 1994)

Hög omflyttning

När barnet har flyttat flera gånger och/eller gjort flera skolbyten.

Tillgång till tobak, alkohol och narkotika

Ju mer alkohol och andra droger som finns tillgängliga i ett samhälle, desto högre är risken för alkohol- och narkotikabruk och våld. Uppfattad tillgång till droger associeras också till ökade risker. I samhällen där barn tror att droger är mer tillgängliga ser vi även en högre narkotikaanvändning.

(Catalano, Haggerty, Hawkins, & Elgin, 2011; Duncan, 2002; Freisthler, Lascala, Gruenewald, & Treno, 2005; Herrenkohl et al., 2000; Johnston, O'Malley, & Bachman, 1985; Scribner et al., 2008; Stone, Becker, Huber, & Catalano, 2012)

Upplevd tillgång till tobak, alkohol och narkotika i närområdet

När barnet upplever att det är lätt att få tag på cigaretter, alkohol, hash, marijuana eller annan drog.

riskfaktorer i närområdet (forts.)

Tillgång till handeldvapen

	●			●	
--	---	--	--	---	--

Tillgängligheten till skjutvapen och antalet mord med skjutvapen har ökat sedan slutet av 1950-talet. Om det finns ett gevär i hemmet, är sannolikheten mycket högre för att det kommer att användas mot en släkting eller vän än mot en inkräktare eller främling. Ungdomar som bär vapen, inklusive skjutvapen, löper större sannolikhet att begå våldsamma handlingar. När ett skjutvapen används vid ett brott eller överfall är det mycket mer sannolikt att utgången blir dödlig än om ett annat vapen eller inget vapen alls hade använts.

Medan ett fåtal studier inte rapporterar något samband mellan tillgång på skjutvapen och våld, visar desto fler studier på ett samband. Med tanke på den ökade dödligheten, den större sannolikheten för att konflikter ska få dödlig utgång och den starka kopplingen mellan tillgången på skjutvapen och antalet mord, räknas en sådan tillgång som riskfaktor.

(Altheimer, 2010; Reiss & Roth, 1993; Resnick, Ireland, & Borowsky, 2004; Yun & Hwang, 2011)

Upplevd tillgång till pistol/revolver i närområdet

När barnet tror att det skulle vara lätt att få tag på skjutvapen.

Lagar som tillåter, och normer som accepterar, bruk av tobak, alkohol, narkotika samt vapeninnehav och kriminalitet

●	●			●	
---	---	--	--	---	--

De rådande attityderna i ett samhälle gentemot narkotikaanvändning, skjutvapen och brott kommuniceras på flera olika sätt: genom lagar och skriftliga riktlinjer, genom informella sociala sedvänjor samt genom de förväntningar som föräldrar och andra samhällsmedborgare har på sina ungdomar. När lagar, skattesatser och samhällsnormer är tillåtande till alkohol- och annan droganvändning, skjutvapen eller brott – eller helt enkelt bara är otydliga – utsätts unga för högre risker.

(Brook, Brook, Gordon, Whiteman, & Cohen, 1990; Holder & Blöse, 1987; Sampson, 1986)

Studier har visat att samhällets lagar påverkar substansanvändning. En ökad tobaksbeskattning minskar på ett signifikant sätt rökning bland ungdomar

(Carpenter & Cook, 2008)

medan alkoholkonsumtionen sjunker genom högre priser och skatter.

(Catalano et al., 2011; Hawkins, Arthur, & Catalano, 1995; Saffer & Grossman, 1987; Stone et al., 2012; Wagenaar, Salois, & Komro, 2009)

Ett exempel på motstridiga signaler om alkohol- och annan droganvändning kan vi hitta i samhällets acceptans av alkoholkonsumtion som en social aktivitet. Öltält vid gatumässor och festivaler som brukar besökas av unga står i kontrast till "säg nej"-budskapen som skolor och föräldrar kan förmedla till unga. Detta gör det svårt för barn att bestämma vilka normer de ska följa.

Lagar som reglerar försäljningen av skjutvapen har haft små effekter på våldsbrotten och effekterna minskar vanligen när lagen har varit i kraft i flera år. Ett antal studier visar att de små och krympande effekterna beror på två faktorer – tillgänglighet till skjutvapen från andra länder/områden där försäljning eller innehav är tillåten samt brist på proaktiv övervakning eller verkställighet av lagarna.

(Reiss & Roth, 1993)

Normer som accepterar bruk av tobak, alkohol, narkotika och innehav av pistol/revolver.

är när barnen i området tror att de kan konsumera alkohol, använda droger eller bära vapen utan att någon vuxen/polis i området skulle tycka det är fel, reagera och säga ifrån.

riskfaktorer i närområdet (forts.)

Fattigdom

●	●	●	●	●	●	
---	---	---	---	---	---	--

Barn som lever i utsatta bostadsområden som kännetecknas av extrem fattigdom, dåliga levnadsförhållanden och hög arbetslöshet, löper större sannolikhet att utveckla problem med alkohol och annat bruk av narkotika, brottlighet, sexuellt riskbeteende och ofullständig skolgång. Sannolikheten är även större för att de ska utöva våld mot andra under ungdomen och i vuxen ålder. Barn som bor i dessa områden och uppvisar tidiga beteende- eller anpassningsproblem löper dessutom en ännu högre risk att utveckla problem med droger.

(Catalano et al., 2011; Duncan, 2002; Elliott, Huizinga, & Menard, 1989; Farrington, 1989; Ingoldsby & Shaw, 2002; Lee, Shin, & Shin, 2013; Leventhal & Brooks Gunn, 2000; Murry, Berkel, Gaylord-Harden, Copeland-Linder, & Nation, 2011; Robins & Ratcliff, 1979; Sampson, 1986; Sampson & Lauritsen, 1994)

Medias skildring av problembeteenden

●					●	
---	--	--	--	--	---	--

Effekten av medieviolens på tittares beteende (framför allt unga tittare) har debatterats i flera decennier. Forskning har visat en tydlig korrelation mellan medias skildring av våld och utvecklingen av aggressivt och våldsamt beteende. Exponering för medieviolens tycks påverka barn på flera sätt: De lär sig våldsamma beteenden genom att titta på våldsamma handlingar och de lär sig våldsamma problemlösningstrategier. Medias skildringar av våld verkar förändra barns attityder och känslighet för våld.

(Eron & Huesmann, 1987; Huesmann & Miller, 1994)

Exponering för medias skildringar av våld har kort- och långsiktiga effekter på aggressiva och våldsamma beteenden. Våld i videospel har också visat sig ha kortsiktiga effekter på våldsamt beteende.

(Huesmann, Moise-Titus, Podolski, & Eron, 2003; Huesmann & Taylor, 2006)

Studier har nyligen visat att förekomsten av rökning i filmer förutsäger en ökad risk för att ungdomar ska bli vanerökare. Exponering för alkohol i filmer ökar dessutom risken för att ungdomar ska använda alkohol och umgås med kamrater som dricker alkohol.

(Catalano et al., 2011; Hanewinkel & Sargent, 2009; Sargent et al., 2007; Wilkinson et al., 2009; Wills, Sargent, Gibbons, Gerrard, & Stoolmiller, 2009)

riskfaktorer i familjen

Historia av problembeteenden i familjen

●	●	●	●	●	●	●
---	---	---	---	---	---	---

I familjer med en bakgrund av alkohol- eller annat drogberoende, löper barnen ökad risk att själva utveckla missbruksproblem.

(Brook et al., 1990; Cloninger, Bohman, Sigvardsson, & von Knorring, 1985; Cranford, Zucker, Jester, Puttler, & Fitzgerald, 2010; Englund, Egeland, Oliva, & Collins, 2008; Handley & Chassin, 2009; Hjalmarsson & Lindquist, 2013; Kendler, Prescott, Myers, & Neale, 2003; Kilpatrick et al., 2000; Stone et al., 2012)

På motsvarande sätt löper barn till unga mammor större sannolikhet att bli föräldrar vid samma ålder, och barn till avhoppare från skolan löper större sannolikhet att själva avbryta sin skolgång i förtid.

(Meade, Kershaw, & Ickovics, 2008; Sipsma, Biello, Cole-Lewis, & Kershaw, 2010)

Historia av problembeteenden i familjen

När det finns någon i barnets familj som haft alkohol- eller drogproblem, när syskon använder tobak, alkohol, droger, bär vapen eller blivit förflyttade från skolan samt om barnet känner flera vuxna som använder droger, säljer droger blir alkohol/drogpåverkade eller begår brott.

riskfaktorer i familjen (forts.)

Alkohol- och narkotikabruk
Ungdomsbrottslighet
Sexuellt riskbeteende
Ofullständig skolgång
Våld
Depression och ångest

Bristande föräldraförmåga

Dåliga rutiner för föräldraskapet inkluderar en brist på tydliga förväntningar för beteendet; föräldrars bristande tillsyn och uppsyn över sina barn (genom att inte veta var de befinner sig och vilka de umgås med) samt överdrivet sträng, hård eller inkonsekvent bestraffning. Barn som utsätts för sådana bristfälliga föräldraskap löper högre risk att utveckla samtliga fem problembeteenden.

(Brook et al., 1990; Catalano et al., 2011; Farrington, 1989; Hawkins et al., 1995; Herrenkohl et al., 2000; Hoeve et al., 2009; Kandel & Andrews, 1987; Keijsers, Frijns, Branje, & Meeus, 2009; Kosterman, Hawkins, Guo, Catalano, & Abbott, 2000; Sampson, 1986; Stone et al., 2012)

Extrema former av bristande uppfostringsstrategier är vanvård och barnmisshandel.

Bristande föräldraskap

När barnet upplever att föräldrar/vårdnadshavare har bristfällig uppsyn över barnet, (vet inte var barnet är eller vem de umgås med) När föräldrar saknar tydliga förväntningar på barnets beteende, när det saknas regler i familjen, när barnet tror att det kan skolka, dricka alkohol eller bära vapen utan att föräldrarna skulle märka det eller bry sig.

Konflikter inom familjen

Långvarig, allvarlig konflikt mellan primära vårdnadshavare eller mellan vårdnadshavare och barn tycks öka barns risk för samtliga fem problembeteenden. Konflikt mellan familjemedlemmar tycks vara viktigare än familjestruktur (t.ex. Konflikter i familjen utgör en större risk än själva familjestrukturen, d.v.s. om familjen består av två föräldrar, ensamstående förälder, eller annan vårdnadshavare).

(Brook et al., 1990; Catalano et al., 2011; Herrenkohl et al., 2000; Kilpatrick et al., 2000; Maggs, Patrick, & Feinstein, 2008; Sampson, 1986; Stone et al., 2012)

Ständiga konflikter i familjen är när barnet upplever att det ofta förekommer allvarliga gräl, bråk om samma saker om och om igen och att familjemedlemmarna ofta skriker elaka saker till varandra, knuffas eller slår varandra.

Konflikter inom familjen

När barnet upplever att det ofta är allvarliga bråk eller att familjemedlemmarna ofta skriker elaka saker till varandra.

riskfaktorer i familjen (forts.)

Alkohol- och narkotikabruk
Ungdomsbrottslighet
Sexuellt riskbeteende
Ofullständig skolgång
Våld
Depression och ångest

Föräldrar med tillåtande attityder till barnens problem-beteenden samt egna problembeteenden

Föräldrars attityder och beteende mot droger, brott och våld påverkar attityderna och beteendet hos deras barn. Barn vars föräldrar accepterar eller ursäktar dem då de bryter mot lagen har större sannolikhet för att hamna i ungdomsbrottslighet. Barn vars föräldrar ägnar sig åt våldsamt beteende inom eller utanför hemmet löper större risk för våldsamt beteende.

Föräldrar med tungt alkoholbruk, föräldrar som brukar illegala droger eller föräldrar som tillåter barnens användning av droger ökar risken för barnen att bruka droger under ungdomstiden. Risken ökar ytterligare om föräldrar involverar barnen i sin egen drog- eller alkohol användning – till exempel genom att be barnet att tända föräldrarnas cigarett eller hämta en öl från kylskåpet. Föräldrars godkännande av barns måttliga drickande, även under övervakning, ökar risken för att barnet ska använda marijuana och utveckla problem med alkohol eller andra droger.

(Barnes & Welte, 1986; Catalano et al., 2011; Kandel & Andrews, 1987; Stone et al., 2012)

Föräldrar med tillåtande attityder till tobak, alkohol och narkotika

När barnet upplever att deras föräldrar inte tycker det är fel om barnet använder tobak, alkohol eller droger.

Föräldrar med tillåtande attityder till klotter, stöld och våld

När barnet upplever att deras föräldrar inte tycker det är fel om barnet stjälar, klottrar på byggnader eller startar bråk med någon.

riskfaktorer i skolan

Tidigt skolmisslyckande

Med start i mellanstadiet ökar risken för samtliga fem problembeteenden till följd av misslyckade skolprestationer. Det förefaller som om upplevelsen av misslyckande, och inte en bristande förmåga, ökar risken för sådana problembeteenden.

(Catalano et al., 2011; Farrington, 1989; Gottfredson, 2001; Herrenkohl et al., 2000; Maguin & Loeber, 1996; Najaka, Gottfredson, & Wilson, 2001; Resnick et al., 2004)

Barn är olika och barn lär sig olika snabbt. Men exempelvis en elev som inte lärt sig läsa vid cirka 10 års ålder löper större risk att inte kunna hämta igen det och följa undervisningen, med risk att utveckla problembeteenden.

(Känsla av) skolmisslyckande och/ eller låg måluppfyllelse

Detta är kopplat till barnets betyg och hur barnet upplever sina prestationer i skolan i jämförelse med sina kamrater.

riskfaktorer i skolan (forts.)

Bristande anknytning till skolan

Bristande engagemang i skolan innebär att barnet inte längre betraktar rollen som elev som meningsfull och givande. Unga människor som har förlorat detta engagemang i skolan löper högre risk för samtliga fem problembeteenden.

(Boers, Reinecke, Seddig, & Mariotti, 2010; Catalano et al., 2011; Gottfredson, 2001; Guo, Hawkins, Hill, & Abbott, 2001; Jessor & Jessor, 1977; Kosterman et al., 2000; Najaka et al., 2001)

Bristande engagemang och svag anknytning till skolan

När skolarbetet inte känns meningsfullt, viktigt eller intressant, när barnet inte upplever att det gör sitt bästa, inte tycker om att vara i skolan eller om barnet skolkar mycket.

riskfaktorer individ/kamrater

Tidigt och ihållande antisocialt beteende

Pojkar som är aggressiva under de första skolåren eller som uppvisar problem med sin impuls kontroll löper större risk för alkohol- och annan droganvändning, brottlighet och våldsamt beteende. När en pojkes aggressiva beteende i de tidigaste skolåren kombineras med isolering, tillbakadragenhet, hyperaktivitet eller koncentrationssvårigheter, blir risken ännu större för problem i ungdomen. Denna riskfaktor inkluderar också ihållande asocialt beteende under tidig ungdom i form av t.ex. dåligt uppträdande i skolan, skolk samt bråk med andra barn. Både flickor och pojkar som ägnar sig åt dessa beteenden under tidig ungdom löper en ökad risk.

Catalano et al., 2011; Englund et al., 2008; Farrington, 1989; Gottfredson, 2001; Hawkins, Hill, Guo, & Battin, 1998; Lipsey & Derzon, 1998; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1998; Maggs et al., 2008; Moffitt, 1993; Robins, 1978)

Upproriskhet

Unga människor som inte känner sig som en del av samhället eller att de måste följa regler, som inte tror det är meningsfullt att försöka vara framgångsrik eller ansvarig eller som intar en aktivt rebellisk hållning mot samhället löper högre risk för narkotikaanvändning, brottlighet och avhopp från skolan

(Bachman, Johnston, & O'Malley, 1981; Catalano et al., 2011; Jessor & Jessor, 1977; Kandel, 1982; Robins, 1980; Shedler & Block, 1990; Zucker, 2008)

Upproriskhet är när barnet gör tvärt emot vad vuxna säger bara för att reta upp dem, struntar i regler som inte passar och gör saker som det vet är fel bara för att reta upp de vuxna.

riskfaktorer **individ/kamrater (forts.)**

Alkohol- och narkotikabruk
Ungdomsbrottslighet
Sexuellt riskbeteende
Ofullständig skolgång
Våld
Depression och ångest

Medlem i kriminellt gäng

Forskning har visat att barn med brottsliga vänner har större sannolikhet att använda alkohol och andra droger och att ägna sig åt våldsamma eller kriminella beteenden än barn som inte har brottsliga vänner. Men ungdomsgängens inflytande på alkohol- och annan narkotikaanvändning, brottslighet, sexuellt riskbeteende, ofullständig skolgång och våld är större än inflytandet från brottsliga vänner avseende dessa problembeteenden. Barn i kriminella gäng har ännu högre sannolikhet, än barn som inte ingår i gäng men har brottsliga vänner, att ägna sig åt sådana problembeteenden under ungdomstiden och erfara långsiktiga konsekvenser i vuxen ålder, även efter att de har lämnat gänget.

(Battin-Pearson, Hawkins, Thornberry, & Krohn, 1998; Battin, Hill, Abbott, Catalano, & Hawkins, 1998; Gilman, Hill, & Hawkins, in press; Krohn, Ward, Thornberry, Lizotte, & Chu, 2011; Thornberry, 2003)

Medlem i kriminellt gäng

När barnet är medlem eller har varit med i ett kriminellt gäng.

Tidig debut av problembeteenden

Ju tidigare unga använder droger, begår brott, börjar skolka eller blir sexuellt aktiva, desto större är risken för att de ska få kroniska problem med respektive beteende. Aggressivt beteende vid 4-8 års ålder ökar risken för ett våldsamt beteende senare.

(Nagin & Tremblay, 1999)

Skolk under mellanstadiet ökar risken för ofullständig skolgång. Till exempel visar forskning att unga som börjar använda droger före 15 års ålder löper dubbelt så stor risk att utveckla drogproblem än de som börjar efter 19 års ålder.

(Catalano et al., 2011; Gil, Wagner, & Tubman, 2004; Gottfredson, 2001; Grant, Stinson, & Harford, 2001; Kandel, 1982; Palmer et al., 2009; Rachal et al., 1982; Robins, 1978; Stone et al., 2012; Zucker, 2008)

Tidig debut av tobak, alkohol och narkotika

När barn vid tidig ålder röker en cigarett, provar alkohol, dricker alkohol regelbundet eller testat att röka marijuana eller hasch.

Bära pistol/revolver, bli gripen, använda våld vid låg ålder

När barn i tidig ålder slår någon för att skada, bär pistol eller revolver, blir gripen av polis eller ordningsvakt.

riskfaktorer **individ/kamrater (forts.)**

Alkohol- och narkotikabruk
Ungdomsbrottlighet
Sexuellt riskbeteende
Ofullständig skolgång
Våld
Depression och ångest

Kamrater med problembeteenden

Detta är en av de mest stabila riskfaktorer som forskningen har identifierat. Även för unga människor från välfungerande familjer som inte utsätts för andra riskfaktorer ökar risken kraftigt för att de själva ska utveckla problembeteenden om de umgås med vänner som ägnar sig åt sådana beteenden.

(Barnes, Hoffman, Welte, Farrell, & Dintcheff, 2006; Boers et al., 2010; Brook et al., 1990; Catalano et al., 2011; Curcio, Mak, & George, 2013; Guo et al., 2001; Haller, Handley, Chassin, & Bountress, 2010; Hansen et al., 1987; Haynie, 2002; Kandel & Andrews, 1987; Oxford, Harachi, Catalano, & Abbott, 2001; Windle, 2000)

Kamrater som säljer droger, stjälar, bär vapen, skolkar mycket eller blivit gripna

När barnet tror att de kamrater de tycker bäst om att vara med har sålt droger, burit vapen, skolkat mycket, stulit bil/moped eller blivit gripen av polis/ordningsvakt.

Kamrater som röker, dricker alkohol och använder andra droger

När barnet tror att de kamrater de tycker bäst om att vara med har rökt, druckit alkohol eller testat droger.

Positiv bekräftelse av problembeteenden från kamrater

När barnet tror att det skulle uppfattas som cool om de rökte cigaretter, drack alkohol, rökte hasch eller marijuana eller bar med sig pistol eller revolver.

Tillåtande attityd till problembeteenden

Under mellanstadieåren brukar barn uttrycka prosociala åsikter mot droger och kriminalitet; de har svårt att förstå hur människor kan använda droger, begå brott och hoppa av skolan. I högstadiet, då de möter andra som deltar i sådana aktiviteter, förändras deras attityder ofta mot en högre acceptans och de utsätts för större risker.

(Boers et al., 2010; Catalano et al., 2011; Gottfredson, 2001; Kandel, Kessler, & Margulies, 1978; Krosnick & Judd, 1982; Stone et al., 2012)

Tillåtande attityd till att bära pistol/revolver, stöld, våld och skolk

När barnet inte tycker det är fel om jämnåriga stjälar, startar slagsmål, misshandlar någon, skolkar, eller tar med pistol/revolver till skolan.

Tillåtande attityd till tobak, alkohol och narkotika

När barnet inte tycker det är fel om jämnåriga dricker alkohol regelbundet, röker cigaretter, hasch eller marijuana eller använder andra droger.

Uppfattning att tobak, alkohol och narkotika inte är skadligt

När barnet inte tror att det är så stor risk att röka cigaretter, dricka alkohol dagligen, testa hasch eller marijuana ett par gånger, röka hasch eller marijuana.

Intention att använda tobak, alkohol och narkotika

När barnet tror att det kommer att röka cigaretter, dricka sig full eller röka hasch eller marijuana som vuxen.

Individuella egenskaper och personlighetsdrag

Vissa fysiologiska, neurologiska eller personlighetsrelaterade egenskaper inklusive sensationssökande, lågt skadeundvikande och brist på impuls kontroll, ökar risken för narkotikaanvändning, brottlighet och/eller våldsamt beteende.

(Catalano et al., 2011; Farrington, 1989; Gottfredson, 2001; Kendler et al., 2003; King & Chassin, 2008; Koolhof, Loeber, Wei, Pardini, & D'Escury, 2007; Lerner & Vicary, 1984; Merline, Jager, & Schulenberg, 2008; Shedler & Block, 1990; Stone et al., 2012; White, Bates, & Buysse, 2001; Zuckerman & Kuhlman, 2000)

Skyddsfaktorer

närområdet

Tillfälle att få delta och bidra i prosociala sammanhang i närområdet

Bekräftelse för prosocialt beteende i närområdet

skolan

Tillfälle att få delta och bidra i prosocialt i skolan

Bekräftelse för prosocialt beteende i skolan

familjen

Anknytning till familjen

Tillfälle att få delta och bidra i prosocialt i familjen

Bekräftelse för prosocialt beteende i familjen

individ/kamrater

Individuell moral

Social kompetens

Tillfälle att få delta i prosociala fritidsaktiviteter

Kamrater som bekräftar prosocialt beteende

Kamrater med prosocialt beteende

Skyddsfaktorer som mäts i CTC-enkäten

skyddsfaktorer i närområdet

Tillfälle att få delta och bidra i prosociala sammanhang i närområdet

När barnet ges möjligheter till inflytande, ansvarstagande och får bidra till omgivningen på ett positivt sätt, genom exempelvis fritidsaktiviteter och föreningsliv i området. Det finns vuxna i området som barnet har utvecklat en bra relation till, som de litar på och som de kan anförtro sig åt.

Bekräftelse för prosocialt beteende i närområdet

När det finns vuxna i närområdet som uppmuntrar barnet att göra sitt bästa, grannar som bekräftar positivt beteende samt andra vuxna i området som visar uppskattning och bekräftar barnet positivt när de gjort något bra.

skyddsfaktorer i skolan

Tillfälle att få delta och bidra i prosocialt i skolan

När barnet ges tillfällen till inflytande, ansvarstagande och får bidra i skolan på ett positivt sätt, får vara med och påverka ordningsregler, erbjuds möjligheter att delta i och ta ansvar för uppgifter som har med skolmiljön att göra t ex matråd, att barnet har möjlighet att påverka aktiviteter, tema eller undervisningens innehåll och när det finns vuxna i skolan som barnet kan anförtro sig åt.

Bekräftelse för prosocialt beteende i skolan

När barnet upplever sig trygg i skolan och får uppskattning och positiv bekräftelse när det ansträngt sig och när det gjort något bra.

skyddsfaktorer i familjen

Anknytning till familjen

När barnet upplever att de har en nära relation till någon av föräldrarna och att det kan anförtro sig åt sin/sina föräldrar.

Tillfälle att få delta och bidra prosocialt i familjen

När barnet ges möjligheter till inflytande, ansvarstagande och får påverka beslut i hemmet som gäller dem själva, när barnet får tillfälle att göra roliga saker med sin/sina föräldrar och när barnet upplever att det kan be sin/sina föräldrar om hjälp.

Bekräftelse för prosocialt beteende i familjen

När barnet tycker om att umgås med sina föräldrar och föräldrarna visar uppskattning och bekräftar barnet när det gjort något bra. Kolla även ansträngning?

skyddsfaktorer individ/kamrater

Individuell moral

När barnet upplever att det är fel att ljuga, stjäla, fuska eller använda våld mot någon annan.

Social kompetens

När barnet samarbetar med sina föräldrar och klarar sig ur situationer som innebär risk för droganvändning, snatteri och våld.

Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter

När barnet deltar i föreningsliv, kulturaktiviteter eller trossamfund, deltagit i något arbete på fritiden för att hjälpa andra eller arbetat med skolarbete fast det inte var läxa.

Kamrater som bekräftar prosocialt beteende

När barnet upplever att det skulle uppfattas som bra att arbeta hårt i skolan, att försvara någon som blir retad eller mobbad eller att engagera sig i någon fritidssysselsättning för att hjälpa andra eller bidra till samhället på sin fritid.

Kamrater med prosocialt beteende

När barnet har kamrater som gillar skolan, som försöker göra bra ifrån sig i skolan, som är emot droganvändning, som engagerar sig i föreningar, kulturaktiviteter eller trossamfund.

Referenser till riskfaktorer

- Altheimer, I. (2010). An exploratory analysis of guns and violent crime in a cross-national sample of cities. *Southwest Journal of Criminal Justice*, 6, 204-227.
- Bachman, J. G., Johnston, L. D., & O'Malley, P. M. (1981). Smoking, drinking, and drug use among American high school students: correlates and trends, 1975-1979. *American Journal of Public Health*, 71, 59-69.
- Barnes, G. M., Hoffman, J. H., Welte, J. W., Farrell, M. P., & Dintcheff, B. A. (2006). Effects of parental monitoring and peer deviance on substance use and delinquency. *Journal of Marriage and Family*, 68, 1084-1104.
- Barnes, G. M., & Welte, J. W. (1986). Patterns and predictors of alcohol use among 7-12th grade students in New York State. *Journal of Studies on Alcohol*, 47, 53-62.
- Battin-Pearson, S. R., Hawkins, J. D., Thornberry, T. P., & Krohn, M. D. (1998). Gang membership, delinquent peers, and delinquent behavior. *Juvenile Justice Bulletin*, October, 1-11.
- Battin, S. R., Hill, K. G., Abbott, R. D., Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (1998). The contribution of gang membership to delinquency beyond delinquent friends. *Criminology*, 36, 93-115.
- Boers, K., Reinecke, J., Seddig, D., & Mariotti, L. (2010). Explaining the development of adolescent violent delinquency. *European Journal of Criminology*, 7, 499-520.
- Bogges, L. N., & Hipp, J. R. (2010). Violent crime, residential instability and mobility: Does the relationship differ in minority neighborhoods? *Journal of Quantitative Criminology*, 26, 351-370.
- Brook, J. S., Brook, D. W., Gordon, A. S., Whiteman, M., & Cohen, P. (1990). The psychosocial etiology of adolescent drug use: A family interactional approach. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 116, 111-267.
- Carpenter, C., & Cook, P. J. (2008). Cigarette taxes and youth smoking: New evidence from national, state, and local Youth Risk Behavior Surveys. *Journal of Health Economics*, 27, 287-299.
- Catalano, R. F., Haggerty, K. P., Hawkins, J. D., & Elgin, J. (2011). Prevention of substance use and substance use disorders: The role of risk and protective factors. In Y. Kaminer & K. C. Winters (Eds.), *Clinical manual of adolescent substance abuse treatment* (pp. 25-63). Washington, DC: American Psychiatric Publishing.
- Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (1996). The social development model: A theory of antisocial behavior. In J. D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp. 149-197). New York: Cambridge University Press.
- Cloninger, C. R., Bohman, M., Sigvardsson, S., & von Knorring, A. L. (1985). Psychopathology in adopted-out children of alcoholics. *The Stockholm Adoption Study. Recent Developments in Alcoholism*, 3, 37-51.
- Cranford, J. A., Zucker, R. A., Jester, J. M., Puttler, L. I., & Fitzgerald, H. E. (2010). Parental alcohol involvement and adolescent alcohol expectancies predict alcohol involvement in male adolescents. *Psychology of Addictive Behaviors*, 24, 386-396.
- Curcio, A. L., Mak, A. S., & George, A. M. (2013). Do adolescent delinquency and problem drinking share psychosocial risk factors? A literature review. *Addictive Behaviors*, 38, 2003-2013.
- Duncan, S. C., Duncan, T. E., Strycker, L. A. (2002). A multilevel analysis of neighborhood context and youth alcohol and drug problems. *Prevention Science*, 3, 125-133.
- Elliott, D. S., Huizinga, D., & Menard, S. (1989). *Multiple problem youth: Delinquency, substance use, and mental health problems*. New York: Springer-Verlag.
- Englund, M. M., Egeland, B., Oliva, E. M., & Collins, W. A. (2008). Childhood and adolescent predictors of heavy drinking and alcohol use disorders in early adulthood: a longitudinal developmental analysis. *Addiction*, 103, 23-35.
- Eron, L. D., & Huesmann, L. R. (1987). Television as a source of maltreatment of children. *School Psychology Review*, 16, 195-202.
- Farrington, D. P. (1989). Early predictors of adolescent aggression and adult violence. *Violence and Victims*, 4, 79-100.
- Freisthler, B., Lascala, E. A., Gruenewald, P. J., & Trepo, A. J. (2005). An examination of drug activity: Effects of neighborhood social organization on the development of drug distribution systems. *Substance Use & Misuse*, 40, 671-686.
- Gil, A. G., Wagner, E. F., & Tubman, J. G. (2004). Associations between early-adolescent substance use and subsequent young-adult substance use disorders and psychiatric disorders among a multiethnic male sample in South Florida. *American Journal of Public Health*, 94, 1603-1609.
- Gilman, A. B., Hill, K. G., & Hawkins, J. D. (in press). The long-term consequences of adolescent gang membership on adult functioning. *American Journal of Public Health*.
- Gottfredson, D. C. (2001). *Schools and delinquency*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grant, B. F., Stinson, F. S., & Harford, T. C. (2001). Age at onset of alcohol use and DSM-IV alcohol abuse and dependence: A 12-year follow-up. *Journal of Substance Abuse*, 13, 493-504.
- Guo, J., Hawkins, J. D., Hill, K. G., & Abbott, R. D. (2001). Childhood and adolescent predictors of alcohol abuse and dependence in young adulthood. *Journal of Studies on Alcohol*, 62, 754-762.
- Haller, M., Handley, E., Chassin, L., & Bountress, K. (2010). Developmental cascades: Linking adolescent substance use, affiliation with substance use promoting peers, and academic achievement to adult substance use disorders. *Development and Psychopathology*, 22, 899-916.
- Handley, E. D., & Chassin, L. (2009). Intergenerational transmission of alcohol expectancies in a high-risk sample. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 70, 675-682.
- Hanewinkel, R., & Sargent, J. D. (2009). Longitudinal study of exposure to entertainment media and alcohol use among German adolescents. *Pediatrics*, 123, 989-995.
- Hansen, W. B., Graham, J. W., Sobel, J. L., Shelton, D. R., Flay, B., & Johnson, C. (1987). The consistency of peer and parent influences on tobacco, alcohol, and marijuana use among young adolescents. *Journal of Behavioral Medicine*, 10, 559-579.

- Hawkins, J. D., Arthur, M. W., & Catalano, R. F. (1995). Preventing substance abuse. In M. Tonry & D. Farrington (Eds.), *Crime and justice: Vol. 19. Building a safer society: Strategic approaches to crime prevention* (pp. 343-427). Chicago: University of Chicago Press.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance-abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112, 64-105.
- Hawkins, J. D., Hill, K. G., Guo, J., & Battin, S. R. (1998, June). Common predictors of substance abuse, mental health and behavior disorders: Implications for prevention. Presented at the National Institute of Mental Health Office of Behavioral and Social Science, NIH Workshop on Prevention of Comorbidity, Bethesda, MD.
- Haynie, D. L. (2002). Friendship networks and delinquency: The relative nature of peer delinquency. *Journal of Quantitative Criminology*, 18, 99-134.
- Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D., & Catalano, R. F. (2000). Developmental risk factors for youth violence. *Journal of Adolescent Health*, 26, 176-186.
- Herting, J. R., & Guest, A. M. (1985). Components of satisfaction with local areas in the metropolis. *The Sociological Quarterly*, 26, 99-116.
- Hjalmarsson, R., & Lindquist, M. J. (2013). The origins of intergenerational associations in crime: Lessons from Swedish adoption data. *Labour Economics*, 20, 68-81.
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 749-775.
- Holder, H. D., & Blöse, J. O. (1987). Impact of changes in distilled spirits availability on apparent consumption: A time series analysis of liquor-by-the-drink. *British Journal of Addiction*, 82, 623-631.
- Huesmann, L. R., & Miller, L. S. (1994). Long-term effects of repeated exposure to media violence in childhood. In L. R. Huesmann (Ed.), *Aggressive behavior: Current perspectives. Plenum series in social/clinical psychology* (pp. 153-186). New York: Plenum Press.
- Huesmann, L. R., Moise-Titus, J., Podolski, C. L., & Eron, L. D. (2003). Longitudinal relations between children's exposure to TV violence and their aggressive and violent behavior in young adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39, 201-221.
- Huesmann, L. R., & Taylor, L. D. (2006). The role of media violence in violent behavior. *Annual Review of Public Health*, 27, 393-415.
- Ingoldsby, E. M., & Shaw, D. S. (2002). Neighborhood contextual factors and early-starting antisocial pathways. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5, 21-55.
- Jessor, R., & Jessor, S. L. (1977). *Problem behavior and psychological development: A longitudinal study of youth*. New York: Academic Press.
- Johnston, L. D., O'Malley, P. M., & Bachman, J. G. (1985). Drug use, drinking, and smoking: National survey results from high school, college, and young adult populations. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Kandel, D. B. (1982). Epidemiological and psychosocial perspectives on adolescent drug use. *Journal of the American Academy of Clinical Psychiatry*, 21, 328-347.
- Kandel, D. B., & Andrews, K. (1987). Processes of adolescent socialization by parents and peers. *International Journal of the Addictions*, 22, 319-342.
- Kandel, D. B., Kessler, R. C., & Margulies, R. Z. (1978). Antecedents of adolescent initiation into stages of drug use: A developmental analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 7, 13-40.
- Keijsers, L., Frijns, T., Branje, S. J. T., & Meeus, W. (2009). Developmental links of adolescent disclosure, parental solicitation, and control with delinquency: Moderation by parental support. *Developmental Psychology*, 45, 1314-1327.
- Kendler, K. S., Prescott, C. A., Myers, J., & Neale, M. C. (2003). The structure of genetic and environmental risk factors for common psychiatric and substance use disorders in men and women. *Archives of General Psychiatry*, 60, 929-937.
- Kilpatrick, D. G., Acierno, R., Saunders, B., Resnick, H. S., Best, C. L., & Schnurr, P. P. (2000). Risk factors for adolescent substance abuse and dependence: Data from a national sample. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 19-30.
- King, K. M., & Chassin, L. (2008). Adolescent stressors, psychopathology, and young adult substance dependence: A prospective study. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 69, 629-638.
- Koolhof, R., Loeber, R., Wei, E. H., Pardini, D., & D'Escury, A. C. (2007). Inhibition deficits of serious delinquent boys of low intelligence. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 17, 274-292.
- Kosterman, R., Hawkins, J. D., Guo, J., Catalano, R. F., & Abbott, R. D. (2000). The dynamics of alcohol and marijuana initiation: Patterns and predictors of first use in adolescence. *American Journal of Public Health*, 90, 360-366.
- Krohn, M. D., Ward, J. T., Thornberry, T. P., Lizotte, A. J., & Chu, R. (2011). The cascading effects of adolescent gang involvement across the life course. *Criminology*, 49, 991-1028.
- Krosnick, J. A., & Judd, C. M. (1982). Transitions in social influence at adolescence: Who induces cigarette smoking? *Developmental Psychology*, 18, 359-368.
- Law, J., & Quick, M. (2013). Exploring links between juvenile offenders and social disorganization at a large map scale: A Bayesian spatial modeling approach. *Journal of Geographical Systems*, 15, 89-113.
- Lee, Y., Shin, D., & Shin, K. (2013). Social consequences of economic segregation. *Korean Economic Review*, 29, 189-210.
- Lerner, J. V., & Vicary, J. R. (1984). Difficult temperament and drug use: Analyses from the New York Longitudinal Study. *Journal of Drug Education*, 14, 1-8.
- Leventhal, T., & Brooks Gunn, J. (2000). The neighborhoods they live in: The effects of neighborhood residence on child and adolescent outcomes. *Psychological Bulletin*, 126, 309-337.
- Lipsey, M. W., & Derzon, J. H. (1998). Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research. In R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions* (pp. 86-105). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (1998). Development of juvenile aggression and violence: Some common misconceptions and controversies. *American Psychologist*, 53, 242-259.
- Maggs, J. L., Patrick, M. E., & Feinstein, L. (2008). Childhood and adolescent predictors of alcohol use and problems in adolescence and adulthood in the National Child Development Study. *Addiction*, 103, 7-22.
- Maguin, E., & Loeber, R. (1996). Academic performance and delinquency. In M. Tonry (Ed.), *Crime and justice: A review of research* (Vol. 20, pp. 145-264). Chicago: University of Chicago Press.
- Meade, C. S., Kershaw, T. S., & Ickovics, J. R. (2008). The intergenerational cycle of teenage motherhood: An ecological approach. *Health Psychology*, 27, 419-429.
- Merline, A., Jager, J., & Schulenberg, J. E. (2008). Adolescent risk factors for adult alcohol use and abuse: stability and change of predictive value across early and middle adulthood. *Addiction*, 103, 84-99.

- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.
- Murry, V. M., Berkel, C., Gaylord-Harden, N. K., Copeland-Linder, N., & Nation, M. (2011). Neighborhood poverty and adolescent development. *Journal of Research on Adolescence*, 21, 114-128.
- Nagin, D., & Tremblay, R. E. (1999). Trajectories of boys' physical aggression, opposition, and hyperactivity on the path to physically violent and nonviolent juvenile delinquency. *Child Development*, 70, 1181-1196.
- Najaka, S. S., Gottfredson, D. C., & Wilson, D. B. (2001). A meta-analytic inquiry into the relationship between selected risk factors and problem behavior. *Prevention Science*, 2, 257-271.
- Oxford, M. L., Harachi, T. W., Catalano, R. F., & Abbott, R. D. (2001). Preadolescent predictors of substance initiation: A test of both the direct and mediated effect of family social control factors on deviant peer associations and substance initiation. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 27, 599-616.
- Palmer, R. H. C., Young, S. E., Hopfer, C. J., Corley, R. P., Stallings, M. C., Crowley, T. J., & Hewitt, J. K. (2009). Developmental epidemiology of drug use and abuse in adolescence and young adulthood: Evidence of generalized risk. *Drug and Alcohol Dependence*, 102, 78-87.
- Rachal, J. V., Guess, L. L., Hubbard, R. L., Maisto, S. A., Cavanaugh, E. R., Waddell, R., & Benrud, C. H. (1982). Facts for planning: No. 4. Alcohol misuse by adolescents. *Alcohol Health and Research World*, 6, 61-68.
- Reiss, A. J., Jr., & Roth, J. A. (1993). *Understanding and preventing violence*, Vol. 1. Washington, DC: National Academy Press.
- Resnick, M. D., Ireland, M., & Borowsky, I. (2004). Youth violence perpetration: What protects? What predicts? Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *Journal of Adolescent Health*, 35, 424.e421-424.e410.
- Robins, L. N. (1978). Sturdy childhood predictors of adult antisocial behavior: Replication from longitudinal studies. *Psychological Medicine*, 8, 611-622.
- Robins, L. N. (1980). The natural history of drug abuse. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 62, 7-20.
- Robins, L. N., & Ratcliff, K. S. (1979). Risk factors in the continuation of childhood antisocial behavior into adulthood. *International Journal of Mental Health*, 79, 96-116.
- Saffer, H., & Grossman, M. (1987). Beer taxes, the legal drinking age, and youth motor vehicle fatalities. *Journal of Legal Studies*, 16, 351-374.
- Sampson, R. J. (1986). Crime in cities: The effects of formal and informal social control. In A. J. Reiss & M. Tonry (Eds.), *Crime and justice: An annual review of research*: Vol. 8. Communities and crime (pp. 271-311). Chicago: University of Chicago Press.
- Sampson, R. J., & Lauritsen, J. L. (1994). Violent victimization and offending: Individual, situational, and community level risk factors. In Albert J. Reiss, Jr. & J. A. Roth (Eds.), *Understanding and preventing violence*: Vol. 3. Social influences (pp. 1-114). Washington, DC: National Academy Press.
- Sargent, J. D., Stoolmiller, M., Worth, K. A., Dal Cin, S., Wills, T. A., Gibbons, F. X., Gerrard, M., & Tanski, S. (2007). Exposure to smoking depictions in movies - Its association with established adolescent smoking. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 161, 849-856.
- Scribner, R., Mason, K., Theall, K., Simonsen, N., Schneider, S. K., Towvim, L. G., & DeJong, W. (2008). The contextual role of alcohol outlet density in college drinking. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 69, 112-120.
- Shedler, J., & Block, J. (1990). Adolescent drug use and psychological health: A longitudinal inquiry. *American Psychologist*, 45, 612-630.
- Sipsma, H., Biello, K. B., Cole-Lewis, H., & Kershaw, T. (2010). Like father, like son: The intergenerational cycle of adolescent fatherhood. *American Journal of Public Health*, 100, 517-524.
- Stone, A. L., Becker, L. G., Huber, A. M., & Catalano, R. F. (2012). Review of risk and protective factors of substance use and problem use in emerging adulthood. *Addictive Behaviors*, 37, 747-775.
- Thornberry, T. P. (2003). *Gangs and delinquency in developmental perspective*. Cambridge, UK; New York, NY, USA: Cambridge University Press.
- Wagenaar, A. C., Salois, M. J., & Komro, K. A. (2009). Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies. *Addiction*, 104, 179-190.
- White, H. R., Bates, M. E., & Buysse, S. (2001). Adolescence-limited versus persistent delinquency: Extending Moffitt's hypothesis into adulthood. *Journal of Abnormal Psychology*, 110, 600-609.
- Wilkinson, A. V., Spitz, M. R., Prokhorov, A. V., Bondy, M. L., Shete, S., & Sargent, J. D. (2009). Exposure to smoking imagery in the movies and experimenting with cigarettes among Mexican heritage youth. *Cancer Epidemiology Biomarkers & Prevention*, 18, 3435-3443.
- Wills, T. A., Sargent, J. D., Gibbons, F. X., Gerrard, M., & Stoolmiller, M. (2009). Movie exposure to alcohol cues and adolescent alcohol problems: A longitudinal analysis in a national sample. *Psychology of Addictive Behaviors*, 23, 23-35.
- Windle, M. (2000). Parental, sibling, and peer influences on adolescent substance use and alcohol problems. *Applied Developmental Science*, 4, 98-110.
- Winstanley, E. L., Steinwachs, D. M., Ensminger, M. E., Latkin, C. A., Stitzer, M. L., & Olsen, Y. (2008). The association of self-reported neighborhood disorganization and social capital with adolescent alcohol and drug use, dependence, and access to treatment. *Drug and Alcohol Dependence*, 92, 173-182.
- Wong, S. K. (2012). Youth crime and family disruption in Canadian municipalities: An adaptation of Shaw and McKay's social disorganization theory. *International Journal of Law Crime and Justice*, 40, 100-114.
- Yun, I., & Hwang, E. (2011). A study of occasional and intensive weapon carrying among adolescents using a nationally representative sample. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 9, 366-382.
- Zucker, R. A. (2008). Anticipating problem alcohol use developmentally from childhood into middle adulthood: what have we learned? *Addiction*, 103, 100-108.
- Zuckerman, M., & Kuhlman, D. M. (2000). Personality and risk-taking: Common biosocial factors. *Journal of Personality*, 68, 999-1029.